

Autor nie poprzestaje jedynie na chronologicznym przedstawieniu historii roty przyrzeczenia harcerskiego, ale także stara się odpowiedzieć na następujące pytania: Skąd została zaczerpnięta pierwsza formuła przyrzeczenia harcerskiego?, Ile było redakcji jego pierwowzoru?, Kiedy, przez kogo i z jakimi oczekiwaniami został tekst zatwierdzony i wprowadzony w życie?, Z jakiego powodu zmieniano tekst roty?, Dlaczego w dziejach harcerstwa nie mogła obowiązywać jedna formuła przyrzeczenia harcerskiego?

Praca składa się z pięciu rozdziałów, a całą pracą rządzi porządek chronologiczny. Zatem pierwszy z nich sięga do korzeni ruchu i opisuje angielskie pierwowzory przyrzeczeń. W kolejnej części pracy Autor przedstawił genezę i ewolucję przyrzeczenia polskich skautów w latach jeszcze niewoli narodowej i pierwszej wojny światowej (1909–1918). Rozdział trzeci natomiast dotyczy istoty harcerskich przyrzeczeń w okresie II Rzeczypospolitej, kiedy zaczął pojawiać się wielogłos w ruchu (np. poprzez istnienie Czerwonego Harcerstwa). O przyrzeczeniu i harcerstwie lat wojny i okupacji traktuje rozdział czwarty. W ostatnim natomiast autor opisał ewolucję i istotę harcerskich przyrzeczeń w okresie 1944 – 1981. Ta część pracy jest najobszerniejsza, gdyż właśnie ten okres w dziejach harcerstwa był najdramatyczniejszy. Uzupełnieniem pracy jest aneks, który zestawia rotę przyrzeczenia harcerskiego, w tym także tłumaczenia wersji przyrzeczenia skautów angielskich.

Książka jest bardzo starannie przygotowana także pod względem edytorskim. Znajduje się w niej wiele ciekawych ilustracji, zdjęć i rycin. Na każdej zaś stronie jest zamieszczony jeden z najważniejszych symboli harcerskich: krzyż lub lilijka harcerska. Są jednak w tej publikacji drobne uchybienia. Po pierwsze, wątpliwości budzi chronologia ostatniego rozdziału: lata 1944–1981. Dlaczego finałem tej części jest rok 1981, skoro Autor w tekście znacznie wybiega poza ten rok i snuje narrację aż do 1990 r.? Może zatem data w tytule rozdziału jest zwykłym „chochlikiem drukarskim”? Jak jednak wytłumaczyć brak bibliografii na końcu książki? Śliwerski co prawda skrupulatnie podaje literaturę w przypisach, jednak jej sumaryczne zestawienie w postaci bibliografii znacznie ułatwiłoby lekturę książki.

Niemniej prezentowana publikacja pozostaje warta lektury i należy odczuwać żal, że tego typu dzieła powstają jedynie przy okazji wielkich obchodów rocznicowych.

Edyta Głowacka Sobiech

Dorota Żołądz-Strzelczyk, Justyna Gulczyńska (red.), 180 lat Szkoły im. Dąbrówki w Poznaniu (1830–2010), Wydawnictwo „Rys”, Poznań 2010, ss. 311

Wiosną 2010 r., nakładem Wydawnictwa „Rys” w Poznaniu ukazała się cenna praca zbiorowa *180 lat Szkoły im. Dąbrówki w Poznaniu (1830–2010)*, pod redakcją Doroty Żołądz-Strzelczyk i Justyny Gulczyńskiej oraz pod patronatem honorowym Marszałka

Województwa Wielkopolskiego, Prezydenta Miasta Poznania, Arcybiskupa Metropolity Poznańskiego oraz Wielkopolskiego Kuratora Oświaty.

Opracowanie składa się z dwóch obszernych części. Część pierwsza *Dzieje Szkoły im. Dąbrówki (1830–2010)* zawiera cztery podrozdziały ukazujące funkcjonowanie Szkoły na przestrzeni stu osiemdziesięciu lat.

Pierwszy z nich autorstwa D. Żołądz-Strzelczyk pt. „Szkolnictwo dla dziewcząt w Poznaniu do czasu pierwszej wojny światowej” przedstawia historię instytucji edukacyjnych dla dziewcząt na terenie miasta Poznania od początku XIII w. do 1919 r. Korzystając z różnorodnych źródeł: druków zwartych i czasopiśmiennictwa, Autorka przekazuje czytelnikowi bogate informacje o szkołach, pensjach, stancjach i internatach dla dziewcząt w Poznaniu w omawianym okresie. Opracowanie to ma charakter wprowadzający i stanowi tło dla rozważań nad dziejami Szkoły im. Dąbrówki.

Drugi podrozdział „Z dawnych dziejów Dąbrówki w Poznaniu (1830–1939)” został opracowany przez Zdzisławę Smuszkiewicz, absolwentkę i nauczycielką języka polskiego omawianej szkoły. Traktuje szczegółowo o genezie i rozwoju Szkoły w latach 1830–1919 oraz od 1919 do 1939.

Trudną powojenną rzeczywistość okresu Polski Ludowej, czasu powolnego, stopniowego przekształcania się oświaty i szkoły polskiej na przykładzie Dąbrówki ukazała Justyna Gulczyńska, która z dużą starannością odsłania przed czytelnikiem przemiany w omawianej Szkole na tle ważnych wydarzeń politycznych i społecznych objętych ramami lat 1945–2001. Ta część monografii zakończona jest wypowiedzią: *1 września 2001 r. Dąbrówka przyjęła oficjalną nazwę Zespół Szkół Nr 10 obejmujący VII Liceum Ogólnokształcące im. Dąbrówki oraz Gimnazjum Dwujęzyczne*¹¹, która wprowadza czytelnika w aktualną rzeczywistość szkolną.

Część pierwszą książki kończy opracowanie „Dąbrówka współcześnie” przygotowane przez R. Noja – polonistę z Dąbrówki, oraz M. Eischler, M. Kraśnik, i E. Nowicką – germanistki z Dąbrówki mieszczące się w ramach lat 2001–2009.

Analiza treści zaprezentowanej części pozwala stwierdzić, że zamieszczone w zakończeniu słowa: *Specyfiką gimnazjum jest jego kameralność – w tak małej grupie łatwo budować wspólnotę uczniów i nauczycieli oraz pielęgnować świadomość tego, że ambicją bycia najlepszym uczniem nie może zdystansować ambicji bycia prawym i wspaniałomyślnym człowiekiem*²² są dewizą w pracy Szkoły.

Część druga prezentowanej monografii zawiera dziewięć opracowań objętych wspólnym tytułem „Z życia Dąbrówki”. Absolwenci i pracownicy Szkoły: H. Koćka-Krenz, D. Dolata, W. Małecka, ks. T. Nawracała, S. Tokarska-Kaszub, G. Sobierajska-Mormol, J. Nowaczyk, M. Paul, A. Sokołowska, A. Ziółkowska przedstawiają kolejno:

- postać patronki Szkoły – księżnę Dąbrówkę,
- fundatorkę Szkoły Ludwikę Radziwiłłową,

---

¹ J. Gulczyńska, „*Dąbrówka w latach 1945–2001*”, w:) D. Żołądz-Strzelczyk, J. Gulczyńska, *180 lat Szkoły im. Dąbrówki w Poznaniu (1830–2010)*, Wydawnictwo „Rys”, Poznań 2010, s. 83.

² R. Noj, M. Eischler, M. Kraśnik, E. Nowicka, *Dąbrówka współcześnie (2001–2009)*, w:) D. Żołądz-Strzelczyk, J. Gulczyńska (red.), *180 lat Szkoły im. Dąbrówki (1830–2010)*, Wydawnictwo „Rys”, Poznań 2010, s. 98.

- okres w historii szkoły, kiedy nazywano ją „wędrująca szkoła”,
- tradycje dąbrówczańskie (strój szkolny, sztandar, hymn szkolny),
- wybrane organizacje uczniowskie, tj. sodalicję mariańską i harcerstwo,
- osiągnięcia sportowe w Dąbrówce,
- dąbrówczańskie słynne sylwetki,
- zjazdy dąbrówczańskie,
- Stowarzyszenie Przyjaciół Szkoły.

Wartość monografii wzbogacają dodatkowo liczne, cenne fotografie i ryciny.

Zestawienia materiałów bibliograficznych: źródeł archiwalnych oraz innych opracowań na temat Szkoły dokonała J. Gulczyńska.

Praca zawiera również płytę CD obejmującą: kalendarium ważnych wydarzeń szkolnych, biogramy absolwentek, kombatantek i współczesnych dąbrówczan, spis absolwentów oraz liczne fotografie.

Monografia „*180 lat Szkoły im. Dąbrówki w Poznaniu (1830 – 2010)*” stanowi jedną z pereł wśród opracowań regionalnych, którymi poszczycić się może miasto Poznań i region wielkopolski.

Danuta Apanel